

Anna G. Piotrowska

BESTROM: ‘best’ i ‘Rom’.

Informacja o międzynarodowym projekcie badawczym

W latach 2019–2021 badania dotyczące wkładu Romów w kulturę europejską prowadzone są przez międzynarodowe konsorcjum badawcze złożone z naukowców z czterech krajów: Hiszpanii, Anglii, Finlandii oraz Polski. Zespół ten tworzą profesorowie: z Universidad de Sevilla – Maria Sierra, która jest liderem projektu, z Liverpool University – Eve Rosenhaft, z Uniwersytetu Helsińskiego – Peter G. Stadius, z Universidad Autónoma de Madrid – Juan Pro oraz z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie – Anna G. Piotrowska. W projekcie tym dodatkowo zaangażowani są także partnerzy spoza uczelni, m.in. Rom Archiv, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Fakali, Bremer Shakesperare Company, i inni.

Projekt o akronimie BESTROM czyli *Beyond stereotypes: cultural exchanges and the Romani contribution to European public spaces* [‘Ponad stereotypami: wymiana kulturowa i wkład Romów w europejską przestrzeń publiczną’] finansowany jest przez sieć HERA (Humanities in the European Research Area), powstałą z inicjatywy europejskich instytucji partnerskich, które wspierają badania naukowe z dziedziny humanistyki. Jak można przeczytać na stronie internetowej Narodowego Centrum Nauki „od 2009 konsorcjum realizuje program, którego misją jest inicjowanie współpracy naukowców z różnych europejskich ośrodków badawczych oraz zwrócenie uwagi na społeczne, kulturowe oraz polityczne wyzwania współczesnej Europy”¹.

W projekcie BESTROM podstawowym założeniem jest podkreślanie pozytywnych interrelacji pomiędzy Romami i nie-Romami, a przede wszystkim zwrócenie uwagi na twórczy udział Romów w tworzeniu dziedzictwa europejskiego (zarówno w sposób czynny, jak i bierny np. w formie inspiracji). Za punkt wyjściowy przyjęto, że kontakty pomiędzy Romami i nie-Romami odbywały się głównie w przestrzeni publicznej, której definiowanie – na przestrzeni wieków – ulegało zmianom. Uznano, że w projekcie tym warto przyrzeć się dokładniej między in-

¹ Por. <https://www.ncn.gov.pl/wspolpraca-zagraniczna/wspolpraca-wielostronna/konkurs-hera1> (dostęp: 16/12/2019).

nymi ekonomicznym uwarunkowaniom wpływającym na relacje pomiędzy Romami i nie-Romami, czy też zbadać dokładniej współdziałanie Romów w kształtowaniu publicznego życia muzycznego w Europie, a zwłaszcza w miastach Europy środkowej.

Trzon zespołu polskiego stanowią Anna G. Piotrowska oraz Paweł Lechowski, dodatkowo w projekcie pracują także inni naukowcy (zwłaszcza młodego pokolenia). Zespół nasz jest w tym projekcie odpowiedzialny za badania dotyczące wkładu Romów w europejską kulturę muzyczną, ze szczególnym uwzględnieniem ich miejsca w przestrzeni miejskiej wielkich metropolii europejskich zarówno w przeszłości, jak i obecnie (m.in. w takich miastach jak Wiedeń, Budapeszt, czy Kraków). Koncentrujemy się nie tylko na sytuacji w wielkich imperiach: nie pomijamy też np. wątku cygańskiego flamenco w Hiszpanii. W ramach projektu stosujemy zarówno metody typowo muzykologiczne (m.in. analiza utworów, czy nagrań), ale także socjologiczne, tudzież etnograficzne. W efekcie tych działań powstanie kilka artykułów naukowych, monografia, oraz album muzyczny. Ponadto polski zespół aktywnie włącza się w prace nad zbiorową książką (która zostanie wydana w języku angielskim), a także współtworzy przedstawienie teatralne ukazujące wkład Romów w kształtowanie publicznych wydarzeń takich jak targi i jarmarki. Ciekawą, naszym zdaniem, inicjatywą podjętą przez cały zespół BESTROM jest też stworzenie wystawy online, w której zaprezentowane zostaną – w wizualnie atrakcyjnej formie – wybrane aspekty badanych kwestii. Badacze z Hiszpanii badają bowiem polityczne zaangażowanie Romów, szczególnie w XX wieku. W zespole tym pracują m.in. Carolina García czy Begoña Barrera. Badaczki z Wielkiej Brytanii (w tym Tamara West) pochyłają się nad obecnością Romów na targach, a badacze z Finlandii (w tym Malte Gasche i Laurence Prem-pain) poruszają mało znany aspekt działalności Romów w cyrkach obwoźnych. Jednym z efektów pracy zespołu z Uniwersytetu Helsińskiego będzie dodatkowo produkcja cyrkowa (zarejestrowana w formacie video będzie ona udostępniona szerszej publiczności), przybliżająca historię kooperacji Romów i nie-Romów w cyrkach europejskich.

Więcej informacji o projekcie, jego uczestnikach i towarzyszących wydarzeniach, a także efektach działań (naukowych i popularyzatorskich, w tym w kooperacji z partnerami spoza uczelni) znaleźć można na stronie internetowej: www.bestrom.org.